

TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI*Tojnorova Laylo Odil qizi**Termiz davlat pedagogika instituti talabasi**Tel: (94) 832 02 01*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tasviriy san'at ta'limi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining talabalarning ijodiy fikrlashi, mustaqil ishlash ko'nikmalari va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, raqamli vositalardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirishning amaliy jihatlari hamda ularni o'quv jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, raqamli texnologiyalar, pedagogik imkoniyatlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ijodiy fikrlash, raqamli ta'lim, innovatsion yondashuv, kasbiy kompetensiya.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimining barcha bosqichlarida raqamlashtirish jarayonlari jadal sur'atlarda rivojlanib bormoqda. Bu esa bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda innovatsion yondashuvlardan foydalanishni taqozo etmoqda. Xususan, tasviriy san'at ta'limida raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi o'quv jarayonini zamonaviy talablarga mos tashkil etish, talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda muhim omil hisoblanadi. An'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda grafik planshetlar, multimedia dasturlari, 3D modellashtirish vositalari, virtual ko'rgazmalar va sun'iy intellekt asosidagi platformalardan foydalanish tasviriy san'at fanlarini o'qitishning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida talabalar murakkab kompozitsiyalarni yaratish, ranglar bilan ishlash, dizayn yechimlarini ishlab chiqish hamda o'z ijodiy g'oyalarini vizual shaklda namoyon etish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi mehnat bozori nafaqat badiiy bilim va ko'nikmalarga, balki zamonaviy raqamli vositalardan samarali foydalana oladigan mutaxassislarga ehtiyoj sezmoqda. Shu sababli, tasviriy san'at ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi tasviriy san'at ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda ularni

o‘quv jarayoniga samarali integratsiya qilish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Tasviriy san‘at ta‘limida raqamli texnologiyalarning o‘rnini aniqlash;
2. Zamonaviy raqamli vositalarning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish;
3. Talabalarning ijodiy va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini yoritish;

4. Ta‘lim jarayoniga joriy etish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

So‘nggi yillarda ta‘limni raqamlashtirish masalalari ko‘plab tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilmoqda. Xorijiy olimlar raqamli texnologiyalarni qo‘llash talabalarning motivatsiyasi va o‘quv faolligini oshirishini ta‘kidlaydilar. Ularning fikricha, interaktiv platformalar va multimedia vositalari o‘quv materiallarini tushunarli hamda qiziqarli tarzda o‘zlashtirish imkonini beradi.

Mahalliy tadqiqotchilar esa tasviriy san‘at ta‘limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish mumkinligini qayd etadilar. Ayniqsa, grafik muharrirlar, elektron taqdimotlar va virtual ko‘rgazmalardan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil izlanish ko‘nikmalarini shakllantirishda samarali vosita sifatida e‘tirof etiladi.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlar tahlili tasviriy san‘at ta‘limida raqamli texnologiyalarning pedagogik imkoniyatlarini tizimli ravishda yoritishga bag‘ishlangan ilmiy ishlanmalar yetarli emasligini ko‘rsatmoqda.

Tasviriy san‘at ta‘limida qo‘llanilayotgan zamonaviy raqamli vositalarning o‘quv jarayonidagi samaradorligini aniqlash maqsadida quyidagi yo‘nalishlarga e‘tibor qaratildi:

1. Grafik muharrirlar va dizayn dasturlaridan foydalanish;
2. Virtual ko‘rgazmalar tashkil etish;
3. Multimedia taqdimotlarini yaratish;
4. 3D modellashtirish elementlarini o‘quv jarayoniga tatbiq etish;
5. Sun‘iy intellekt vositalarining ijodiy faoliyatdagi o‘rnini baholash.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli texnologiyalardan foydalanish talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, grafik dasturlar yordamida bajarilgan topshiriqlar talabalarda mustaqil fikrlash, muammolarga ijodiy yondashish hamda vaqtni samarali boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Tasviriy san‘at ta‘limida eng ko‘p qo‘llanilayotgan raqamli vositalar quyidagilar hisoblanadi:

1. **Adobe Photoshop** – tasvirlarni tahrirlash va badiiy ishlov berish;
2. **Adobe Illustrator** – vektor grafikasi bilan ishlash;
3. **CorelDRAW** – dizayn va kompozitsiyalar yaratish;

4. **AutoCAD** – muhandislik grafikasi va texnik chizmalarni tayyorlash;
5. **Blender** – uch o‘lchamli modellashtirish;
6. **Canva** – tezkor vizual materiallar tayyorlash;
7. **Google Classroom** va **Moodle** – ta’lim jarayonini masofaviy tashkil etish.

Mazkur vositalardan foydalanish natijasida talabalarda quyidagi kompetensiyalar shakllanishi kuzatildi:

1. Axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
2. Axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
3. Ijodiy va tanqidiy fikrlash;
4. Jamoada ishlash ko‘nikmalari;
5. Kasbiy moslashuvchanlik;
6. O‘zini o‘zi rivojlantirishga intilish.

Biroq, ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, barcha ta’lim muassasalarida texnik vositalarning yetarli emasligi, internet tezligining pastligi hamda ayrim pedagoglarning raqamli texnologiyalar bilan ishlash bo‘yicha malakasining yetarli emasligi o‘quv jarayonida qiyinchiliklarni yuzaga keltirmoqda. Shu sababli, tasviriy san’at ta’limida raqamli texnologiyalarni joriy etishda quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

1. Professor-o‘qituvchilar uchun muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
2. Zamonaviy kompyuter sinflarini yaratish;
3. Litsenziyalangan grafik dasturlar bilan ta’minlash;
4. Talabalarning raqamli loyihalarini qo‘llab-quvvatlash;
5. O‘quv dasturlariga raqamli san’at elementlarini keng joriy etish.

Mazkur tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san’at ta’limida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta’lim sifatini oshirish, talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Raqamli ta’lim muhiti talabalarni zamonaviy mehnat bozori talablariga mos ravishda tayyorlash imkonini beradi. Shuningdek, raqamli vositalarning o‘quv jarayoniga integratsiyalashuvi ta’limning interaktivligini oshirib, talabalarni mustaqil ta’lim olishga undaydi. Kelgusida tasviriy san’at ta’limida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslarini ishlab chiqish mazkur yo‘nalishdagi istiqbolli tadqiqotlardan biri bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi hujjatlari.
3. Xasanboyev J., To‘raqulov X. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2017.
5. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2005.
6. Ambrose G., Harris P. The Fundamentals of Creative Design. London: Bloomsbury Publishing, 2021.
7. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris, 2023.
8. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu). Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.